

Cultuurbeleid

2021-2024

Stedelijke en regionale profielen

Ontwikkelingen in onze samenleving en in de culturele sector beïnvloeden elkaar over en weer. Veranderingen in de samenstelling van de bevolking, vergrijzing, krimp, en ook de verwachte groei van het aantal inwoners in de stedelijke gebieden, hebben gevolgen voor de vraag naar het gesubsidieerde cultuuraanbod. Tegelijkertijd hebben deze veranderingen invloed op de totstandkoming van dit aanbod. Een nieuwe generatie kunstenaars betreedt met andere en innovatieve kunstvormen het podium en speelt in op het publiek van deze tijd.

De minister van OCW stelt zich met haar brief ‘Cultuur in open samenleving’¹ als doel om meer ruimte te bieden aan deze diversiteit van verhalen en kunstuitingen en aan een nieuwe generatie makers. Daardoor blijft het cultuurbeleid bij de tijd en het aanbod aantrekkelijk voor de gehele bevolking.

Om dit te realiseren bereidt het ministerie van OCW in overleg met steden en provincies de nieuwe beleidsperiode voor. Ook steden en provincies investeren in cultuur. Zij bieden ruimte aan nieuwe generaties door werkplaatsen, ateliers en platformen beschikbaar te stellen, hebben zicht op de regionale culturele, sociale en maatschappelijke context en hebben kennis over de kansen en uitdagingen op stedelijk en regionaal niveau.

Samenwerking is daarmee een belangrijke voorwaarde voor een sterk en duurzaam cultuurbeleid. Daarbij vinden het rijk en de mede-overheden -samen met het culturele veld en de Raad voor Cultuur- het belangrijk dat de toekomstige plannen voor het beleid niet van bovenop worden vormgegeven, maar aansluiten bij de kracht en de ontwikkelingen in het culturele veld zelf.²

Regionale en stedelijke profielen

De minister van OCW nodigt de samenwerkende gemeenten en provincies uit om, zo veel mogelijk samen met het culturele veld, profielen op te stellen waarin zij hun gezamenlijke visie op kunst en cultuur in de regio beschrijven, de uitdagingen die zij gezamenlijk zien en willen oppakken, de wijze waarop het rijksbeleid, lokaal beleid en regionale samenwerking kunnen bijdragen aan oplossingen voor deze uitdagingen en de wijze waarop een en ander bijdraagt aan het landelijke cultuurbeleid. Ook internationale ambities kunnen hierbij aan bod komen.

Met behulp van deze profielen kan bij de samenstelling van de basisinfrastructuur -zoals de Raad voor Cultuur ook bepleit- beter rekening gehouden worden met de samenstelling en de behoefte van de bevolking, met de identiteit en verhalen uit de regio en met het lokale klimaat voor de makers en kunstenaars in de verschillende disciplines.

De stedelijke en regionale profielen spelen de volgende rol

bij de voorbereiding van het nieuwe cultuurbeleid:

1. De profielen zijn onderdeel van de gezamenlijke adviesaanvraag aan de Raad voor Cultuur over het stelsel 2021-2024.
2. De profielen zijn inbreng voor de minister van OCW voor het opstellen van de regeling basisinfrastructuur 2021-2024, inbegrepen de opdracht aan de zes rijkscultuurfondsen.
3. De profielen kunnen voorstellen bevatten voor thematische samenwerking in aanloop naar de periode 2021-2024 in de vorm van proeftuinen.
4. De profielen bevatten aanknopingspunten voor thematische samenwerking voor de periode 2021-2024 op onder andere de thema's cultuureducatie, cultuurparticipatie, internationalisering, vernieuwing van aanbod, genres en werkwijze, talentontwikkeling en de leefomgeving.

De regionale culturele profielen kunnen ook mede als basisdocument dienen voor de verdere afstemmingen en afspraken met het Rijk en de overige overheden.

Aan het eind van dit document worden de uitgangspunten voor de stedelijke en regionale profielen nader omschreven.

*Het betreft hier een **uitnodiging** aan stedelijke regio's en geen verplichting. Het gaat om een mogelijkheid die aan stedelijke regio's wordt geboden om met het stedelijke en regionale profiel de aansluiting van het rijksbeleid op de lokale/regionale context te bevorderen. Het is aan de stedelijke regio's zelf om te bepalen of hier gebruik van wordt gemaakt.*

Het bevorderen van de aansluiting van het rijksbeleid op de lokale/regionale contexten is een groeiproses, waarin met de profielen een eerste stap wordt gezet. Een proces met veel ruimte voor eigen inbreng en maatwerk en waarbinnen alle geledingen en culturele instellingen in de verschillende disciplines, de gemeente(n) en provincie(s) samenwerken met als streefdoel een gedeeld en gedragen regionaal cultureel profiel.

De meerwaarde van samenwerking tussen stad, regio en staat

Decentrale overheden en de cultuursector hebben de oproep gedaan om het cultuurbeleid in Nederland op centraal en decentraal niveau beter af te stemmen, het beleid meer in gezamenlijkheid vorm te geven, en als overheden meer samen te werken.

Met de brief ‘Cultuur in een open samenleving’ onderstreept de minister van OCW de wederzijdse investeringen en inspanningen van de diverse overheden in Nederland ten behoeve van kunst en cultuur en komt zij tegemoet aan de oproep om de nieuwe cultuurbeleidsperiode 2021-2024 in overleg met de steden en provincies voor te bereiden.

Een nauwere samenwerking tussen het Rijk en de decentrale overheden zal meer recht doen aan de regionale culturele identiteiten en de regionale culturele ecosystemen beter laten floreren. Dat draagt bij aan een bloeiend klimaat voor de kunsten in Nederland waarin een zo groot en divers mogelijke vertegenwoordiging van de bevolking wordt bediend.

“Een cultureel ecosysteem is het geheel van onderling verbonden netwerken in het cultuur- en kunstenveld. Binnen deze netwerken is er een druk verkeer van mensen, ideeën, producten en geld. Een ecosysteem heeft open grenzen, maar vormt op zich een volledig toegeruste habitat waarin alle spelers goed kunnen functioneren.”³ Het doet recht aan zijn onderscheidende regionale functie en identiteit, en het spreekt een zo groot en divers mogelijke vertegenwoordiging van de bevolking aan. De regionale ecosystemen vormen gezamenlijk het nationale en internationale culturele ecosysteem.

In de afgelopen jaren zijn de eerste stedelijke regio's ontstaan waarbinnen gemeenten en provincies samen optrekken als het gaat om afstemming van het cultuurbeleid en samenwerking.⁴ Uit de samenwerkingsverbanden binnen de eerste stedelijke regio's valt geen algemeen beeld of eenduidig format te destilleren. Regio's verschillen in omvang, in de verhouding stad en ommeland, in visie, ambitie en de wijze van uitvoering. Binnen sommige regio's is er letterlijk sprake van stedelijke concentratiegebieden, andere betreffen vooral ruraal land met een aantal stedelijke sterke kernen. In een aantal regio's zijn de samenwerkingsverbanden nog jong, terwijl andere regio's al enkele jaren samenwerken. Sommige regio's werken ook al jaren samen als het gaat om economische en sociale vraagstukken. Kortom, zelfs in het kleine Nederland is het landschap van stedelijke cultuurregio's sterk gedifferentieerd.

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/kunst-en-cultuur/documenten/rapporten/2018/03/12/cultuur-in-een-open-samenleving>

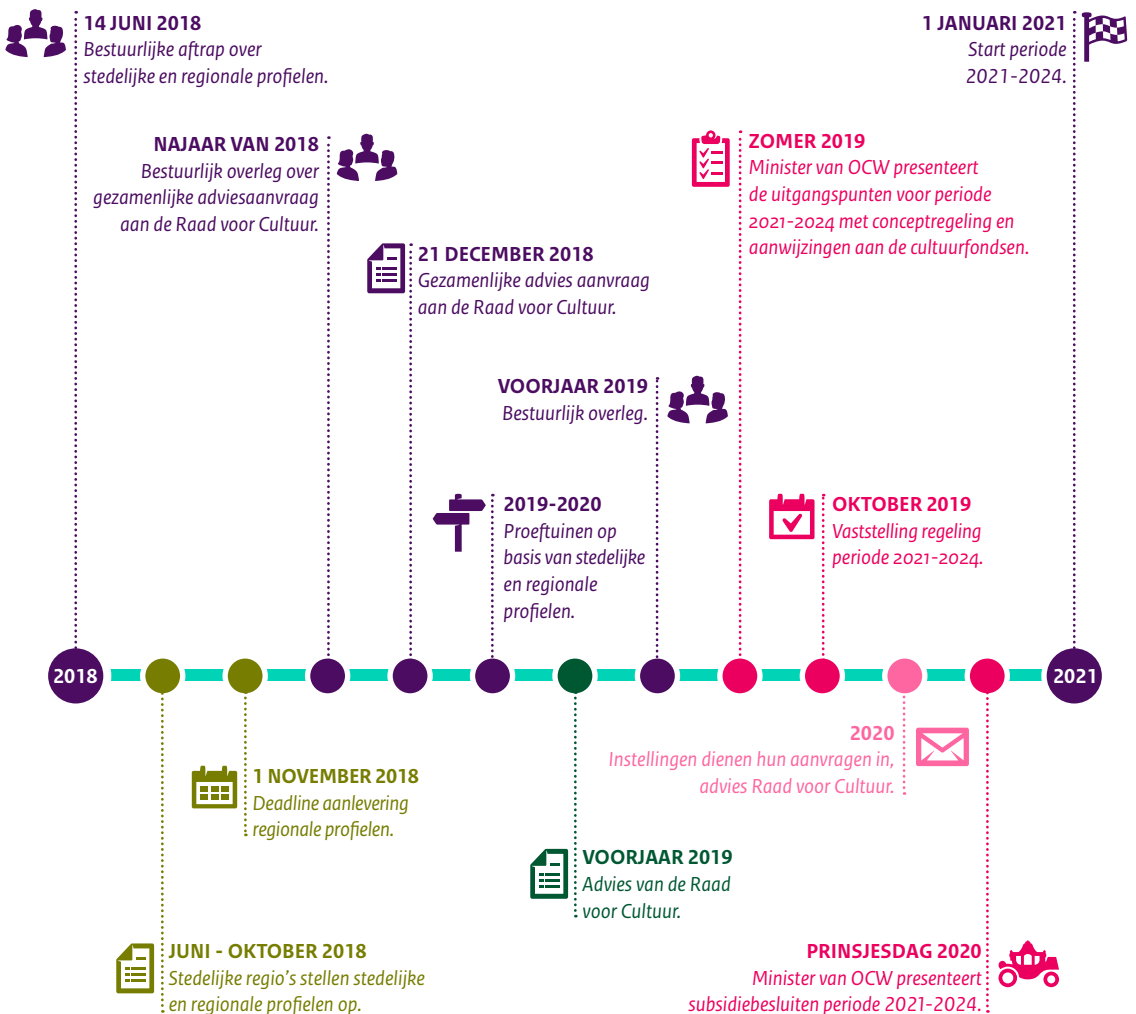
² Nederlandse Associatie voor Podiumkunsten. Input NAPK voor toekomstig en lopend beleid, 10 januari 2018, p. 3.

³ <http://toekomst-cultuurbeleid.cultuur.nl/verkenning/>

⁴ Zie ook bijlage 4, <http://toekomst-cultuurbeleid.cultuur.nl/verkenning/>

⁵ Zie ook p. 39 e.v. <http://toekomst-cultuurbeleid.cultuur.nl/verkenning/>

De totstandkoming en aanlevering van stedelijke en regionale profielen is een onderdeel van de vormgeving en totstandkoming van de subsidieperiode 2021-2024. De **planning** van dit traject is globaal als volgt:

Uitgangspunten stedelijk en regionaal profiel

Vanwege de onderlinge verschillen in aard, omvang en ontwikkelingsstadium, is er geen blauwdruk of vast format voor de stedelijke en regionale profielen. Op basis van de advisering van de Raad voor Cultuur, de cultuurbrief van de minister van OCW en een inventarisatie van al lopende regionale initiatieven, zijn wel de volgende elementen voor een profiel aan te geven:

●○○ Inhoud

- A** Visie op overkoepelend en/of integraal cultuurbeleid van de stedelijke regio, inclusief omschrijving van de programma's en/of projecten die regionale samenwerking bevorderen (en de financiering hiervan).
- B** Schets van de uitdagingen voor de stedelijke regio op het gebied van kunst en cultuur en de wijze waarop (nieuw of gewenst) rijksbeleid, lokaal beleid en regionale samenwerking kan bijdragen aan oplossingen.
- C** Hieraan verbonden thema's waarbinnen het profiel in het bijzonder aandacht zal zijn.
- D** Hoe onderscheidt de stedelijke regio zich binnen de Nederlandse context? Omschrijving van het culturele ecosysteem waarmee de stedelijke regio zich kenmerkt en onderscheidt, met in ieder geval aandacht voor:
 - 'basis-, keten- en topvoorzieningen die passen bij de identiteit en mogelijkheden van de regio'. Dit betreft het brede palet van disciplines (podiumkunsten, beeldende kunst, cultureel erfgoed, letteren tot film en andere creatieve (innovatieve) mediaproducties, vormgeving en architectuur alsmede voorzieningen voor cultuureducatie en -participatie);
 - de samenstelling en omvang van het publiek en niet-publiek (waaronder demografische samenstelling & ontwikkelingen in de regio, verhouding inwoners versus bezoekers (nationaal en/of internationaal));
 - de relatie tussen vraag en aanbod, mede in relatie tot participatie (inclusief beoefening); pluriformiteit; cultuuronderwijs en de internationale dimensie van cultuur.
- E** Schets van de afzonderlijke (huidige) beleidsvisies en financiële investeringen in cultuur van de deelnemende partners binnen de stedelijke regio.
- F** Aandacht voor het samenwerkingsverband. Welke gemeenten en provincie(s) zijn aangesloten bij het initiatief? En op welke wijze wordt samengewerkt?.
- G** Omschrijving van de waarde van cultuur voor de stedelijke regio en de verwevenheid van het culturele domein met andere domeinen, bijvoorbeeld maatschappelijk, economisch en ruimtelijk.
- H** In het profiel kan worden aangegeven of en zo ja, met welk onderdelen, de stedelijke regio proeftuinen wil vormgeven en uitvoeren in 2019 en 2020.

●●○ Proces & rolverdeling

- Gemeenten en provincies vormen op eigen initiatief samenwerkingsverbanden, of hebben deze al gevormd. Zij zijn verantwoordelijk voor het opstellen van de stedelijke en regionale profielen en het proces daarnaartoe.
 - De profielen dienen **zoveel mogelijk** samen met het culturele veld te worden opgesteld:
 - in een aantal steden en regio's is de samenwerking tussen overheden en partners uit het culturele veld al goed op gang;
 - OCW wil aan dit proces bijdragen door de uitwisseling van kennis en ervaring tussen overheden te faciliteren;
 - hierbij ligt de nadruk op wat mogelijk is binnen de gegeven tijd en past binnen de context (en aard van de culturele sector) van de stedelijke regio.
 - De profielen dienen **zoveel mogelijk** rekening te houden met het publiek en de samenstelling en de behoefte van de bevolking en met de identiteit en verhalen uit de regio:
 - Om de bevolking goed te kennen, kan een stedelijke regio (samen met het culturele veld), onderzoek doen naar het publiek en het niet-publiek (plus desgewenst onderzoek naar beoefenaar en niet-beoefenaar).
 - Enkele hulpmiddelen zijn hiervoor beschikbaar. De stedelijke regio's kunnen hier (indien gewenst) gebruik van maken:
- _ OCW heeft de Erasmus Universiteit Rotterdam gevraagd een kennissynthese uit te voeren naar het publiek en niet-publiek. Deze is in juni 2018 gereed;
 - _ de Raad voor Cultuur komt in het najaar van 2018 met een advies over publiek;
 - _ OCW verzamelt voor verschillende beleidsdoeleinden data en onderzoek over de Nederlandse bevolking en de samenstelling hiervan;
 - _ Kennisinstituten zoals het SCP en LKCA hebben algemene gegevens over publiek en beoefenaren.
 - Het staat gemeenten en provincies vrij om lokale of regionale adviesraden te betrekken bij de totstandkoming van de profielen. In dat kader kan gedacht worden aan een reflecterende rol.
 - OCW faciliteert de totstandkoming van de stedelijke en regionale profielen door structureel overleg te voeren met de stedelijke regio's en bijeenkomsten te organiseren om kennis uit te wisselen.
 - OCW stelt regio-accounthouders in, hun rol kenmerkt zich door de volgende uitgangspunten:
 - zij zijn het eerste aanspreekpunt voor de stedelijke regio's bij het opstellen van de stedelijke en regionale profielen (in relatie tot het rijksbeleid);
 - zij verbinden (indien gewenst) kennis en informatie over de ontwikkeling van de diverse stedelijke regio's;

- zij houden zicht op de landelijke samenhang tussen de verschillende schakels van het brede cultuurbeleid van het rijk;
- zij bewaken met het oog op de planning van de regeling basisinfrastructuur 2021-2024 de voortgang van het proces;
- zij hebben geen bemoeienis met de te vormen samenwerkingsverbanden van gemeenten en provincies of met de inhoud van een stedelijk of regionaal profiel.
- OCW is penvoerder voor de adviesaanvraag aan de Raad voor Cultuur. Relevante onderdelen van de adviesaanvraag worden in gezamenlijkheid met gemeenten en provincies opgesteld. De regionale profielen behoren tot één van de diverse elementen die worden ingebracht voor het stelseladvies voor de periode 2021-2024 van de Raad voor Cultuur.

●●● Voorwaarden & uitzonderingen

- Het ministerie van OCW gaat, aansluitend bij de verkenning van de Raad, uit van maximaal 16 samenwerkingsverbanden.
- In lijn met de uitgangspunten van het huidige rijksbeleid voor cultuur (en de in de wet vastgelegde verantwoordelijkheden van de diverse overheden), financiert het rijk niet de exploitatie en instandhouding van bibliotheken, gemeentelijke en provinciale musea, schouwburgen en filmtheaters.
- Het rijk ondersteunt amateurkunst via het Fonds voor Cultuurparticipatie.

NB 1. De hierboven genoemde sectoren en instellingen kunnen wel een plek krijgen/benoemd worden in het profiel van een stedelijke regio en bijvoorbeeld terug komen in de beoogde programmatische of projectmatige samenwerking ten behoeve van het culturele ecosysteem van de stedelijke regio. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de rol binnen voorzieningen voor basis-keten-top; de vergroting van de publieksparticipatie; en de versterking van de relatie tussen vraag en aanbod.

NB 2. Erfgoed kan ook deel uitmaken van het profiel, maar niet de direct object-gebonden werkzaamheden zoals onderhoud, restauratie, verduurzaming en verbouw.

Vragen en informatie

Meer informatie vindt u op de website rijksoverheid.nl/onderwerpen/kunst-en-cultuur/cultuurbeleid-2021.

Ook kunt u voor vragen en meer informatie contact opnemen via cultuurbeleid2021@minocw.nl

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Directie Erfgoed en Kunsten

